

Entrevista a l'escriptor i catedràtic de lingüística, Sebastià Serrano

L'etern professor

Comunicació, societat i llenguatge o una revisió de la història de la lingüística és el darrer assaig que ha publicat. Però Sebastià Serrano també ha cultivat la ficció amb *La paradoxa* i *Elogi de la passió pura* (premi Ramon Llull 1990), dues novel·les que ha escrit entre classe i classe.

Una persona interessada pel "bastiment epistemològic d'una teoria de la cultura" sembla que hagi de ser molt seriosa. Sebastià Serrano és seriós i contundent com a lingüista, com a escriptor i com a matemàtic. Però quan comença a parlar dels seus alumnes d'Universitat, s'estova. No hi pot fer més. Passejant pel claustre humit de la Universitat de Barcelona, sempre té un somriure per a tothom. Diu que li agradaria de ser recordat com una bona persona i com un professor competent. Si tenim en compte com en parlen els alumnes, ho va aconseguint.

—*Lingüista, matemàtic i escriptor. ¿Per quin ordre?*

—Primer, professor de Lingüística i cada vegada més, professor de Teoria de la Comunicació o Ciència de la Comunicació. El que no m'agrada que em diguin és sociolingüista, perquè no ho sóc. Una mica sí, és clar, però com ho sou vosaltres, els periodistes. No és la meua especialitat. Escriptor, doncs, també, i matemàtic també, em fa goig que m'ho diguin. A banda d'estudiar matemàtiques, una de les disciplines amb què més m'han identificat és la lingüística matemàtica. Les primeres classes, les vaig fer d'aquesta assignatura, i les meves primeres publicacions van ser totes de lingüística matemàtica.

—*¿És veritat que es va afeccionar a les matemàtiques en la seva època escolar perquè la llengua -espanyola- li costava d'entendre?*

—Jo vaig començar l'escola grandet, a set o vuit anys, i sí que és cert que no entenia gens d'espanyol. Suposo que vaig aprendre'l aviat, però. Els meus primers exàmens els vaig fer ja en espanyol; ara, recordo que vaig tenir dificultats a l'hora de fer la prova d'accés al batxillerat. Era un examen oral i l'examinador, en veure la cara de despistat que feia, em va dir que podia contestar en català. Que jo m'afeccionés a les matemàtiques va ser perquè gai-

rebé sempre estudiava sol. I les matemàtiques es poden estudiar sense ajut. Jo vaig estudiar per lliure al meu poble, Bellvís, i per això dic que vaig estudiar sol. Les matemàtiques m'agradaven, i la cosa que més, demostrar teoremes, resoldre problemes. Sempre anava als exàmens amb una pila de teoremes que jo em pensava que havia trobat tot sol i que al cap d'un any o dos em trobava als llibres. (Riu).

—*Aquest va ser l'acostament als nombres. ¿I a la llengua, a les paraules?*

—A la universitat vaig començar estudiant matemàtiques, però a partir d'un problema físic que em va afectar la cama vaig haver de fer repòs i vaig començar a llegir molt. Aquí vaig descobrir la literatura.

—*Així és com es divideix en lletres i ciències, una cosa no gaire habitual.*

—Sí. Després de les matemàtiques vaig estudiar filologia i filosofia. Quan vaig acabar era una època en què s'estudiaven molt els fonaments científics de les ciències humanes, de la lingüística, de l'antropologia, de la sociologia, de la psicologia... I per a tot això eren essencials les matemàtiques. Em vaig trobar en una cruïlla fantàstica. La lingüística matemàtica era una parcel·la que m'esqueia perquè tractava els dos aspectes que jo havia estudiat i que m'agradaven. Vaig tenir la sort, a més, que un munt de gent em va animar. Vaig fer la tesi de lingüística matemàtica.

—*El protagonista de La Paradoxa, un professor universitari com vostè, acaba deixant la Universitat i la tesi a mig fer perquè s'enamora d'una alumna de Dret. ¿Creu que encara hi ha gent que deixa una feina o que deixa de fer alguna cosa per amor?*

—Jo crec que sí. I tant. Tot i que a la novel·la no és ben bé així. L'amor és un dels elements que encara mou la gent. Pel que he vist últimament, en la meua relació amb els estudiants, la gent no és gaire feliç, i això a mi em produeix insatisfacció perquè m'agradaria que ho fos. Em penso

que és el més important. També crec en les utopies, en la petita utopia que avui pot ser la insubmissió, fer coses pel país, per amor... ¿Tu no ho penses?

—...?

—¿Eh que sí?

—*Aquestes idees, però, algú les pot considerar arnades o cursis, segons com.*

—A mi, el que més em preocupa és la meua felicitat i la de la meua gent. La felicitat dels meus alumnes, me la plantejo cada curs. En preparar el programa, penso que la informació que donaré als meus alumnes els ha de servir per a aprendre coses i també per a aprendre a ser feliços. En moltes ocasions faig servir exemples a classe utilitzant les relacions personals, explicant els conflictes i les possibilitats de relació entre dues persones. Alguns alumnes m'han dit que han posat en pràctica alguna de les coses que jo explico, i que els ha anat bé.

—*A la mateixa novel·la de La Paradoxa dona una lliçó indirecta de com serveix, a l'hora de lligar, el cervell. És a través de la seducció amb la paraula que Lluís Pérez Baró fa seva la noia. La gent, ¿amb què lliga més avui, amb el cervell o amb la resta?*

—Jo no ho separaria. Jo tinc una idea de la persona que consisteix en la conjunció de tres elements o tres habilitats. Unes habilitats corporals, unes habilitats mentals i unes habilitats afectives. El punt difícil és sempre de lligar els afectes amb el cos i la ment. La nostra civilització ha fet que hi hagi un abisme entre aquests tres elements. I sobretot ha privilegiat les habilitats mentals. Les habilitats físiques no han estat tan ben vistes i les afectives, tampoc. Per a lligar, per iniciar una relació, els tres elements han d'anar junts. Sempre.

—*Les referències a la universitat i a les terres de Ponent a La Paradoxa són òbvies. ¿Fins a quin punt vostè mateix és dins la novel·la?*

—Jo no m'identificaria ni amb el profes-

sor ni amb ella. Amb ell, tot i que és professor, no m'hi acabo de veure gaire. Potser m'identifico amb el director de la tesi del protagonista, una cosa que jo he fet força i que m'agrada.

Pel que fa a les terres de Ponent, jo sempre hi he tirat. Jo no vaig sortir del meu poble fins ben bé als 17 anys. Per tant, els meus horitzons eren el meu poble, Bellvís, i anar un cop l'any a Lleida. Sempre he mantingut aquestes relacions. Més endavant, vaig descobrir el País Valencià. La meva dona és valenciana. Tot el món occidental és un món que sempre he tingut molt a prop. A través de les meves coneixences a la Universitat de València, de Lleida, etc.

—*A la seva segona novel·la, Elogi de la passió pura, reivindica, a través de la història d'un atleta que és, a més, poeta i arquitecte, la importància del cos en el coneixement.*

—Aquesta novel·la, la vaig pensar després d'haver participat en un debat televisiu sobre el cos i la ment. Allí vaig conèixer un jugador de bàsquet, Santillana, i un atleta jove que començava. Aquest atleta estudiava arquitectura. A mi, ja em ballava pel cap d'escriure sobre l'esport, i el fet de conèixer aquest atleta em va decidir a parlar d'atletisme, concretament de la prova dels 1.500 metres. A allò que jo entenc que és la lluita de l'atleta: l'espai i el temps, s'hi afegia, en aquest personatge, l'arquitectura, o domini de l'espai, i la poesia, o domini del temps. La història d'aquest personatge reivindica la capacitat creativa de l'activitat física i afectiva. Es tracta de trencar una mica el mite que la creativitat solament és una activitat mental. El Guardiola, el Begiristain i el Laudrup fent una jugada durant un partit poden crear un veritable poema al mig del camp. I ho han fet amb les seves habilitats físiques.

El que més m'ha xocat del llibre és que després d'haver-lo llegit, algunes persones del món de l'esport m'hagin vingut a veure i m'hagin demanat si algun cop jo havia fet esport, si havia corregut, perquè al llibre parla d'unes sensacions que ells experimenten quan fan esport. Un d'aquests va ser el preparador de Jordi Arrese durant la final olímpica a Barcelona. Això m'ha aflagat molt.

—*Ha explicat més d'una vegada que un dels autors que més l'ha influït és Gabriel Ferrater. ¿Com?*

—Jo vaig ser amic del Ferrater i la seva influència, més que directament literària, va ser d'orientació dels meus estudis. Ell em va animar molt a estudiar lingüística matemàtica, perquè ell coneixia la matè-

“Pel que he vist últimament, en la meua relació amb els estudiants, la gent no és gaire feliç”.

CARME PUÉRTOLAS

ria. Recordo que amb en Ferrater ens vam conèixer a casa de l'Eduard Bonet, un dels nostres grans matemàtics. A banda això, el Gabriel, com a poeta, m'agrada molt. ¡Ja m'agradaria que la meua escriptura fos influïda per la seva!

—A banda els seus llibres de ficció, el que més ha publicat és assaig. El seu darrer llibre, *Comunicació, societat i llenguatge és una revisió de la història de la lingüística des de l'òptica actual, un moment en què la comunicació sembla que envaeixi totes les disciplines.*

—Avui la lingüística es desenvolupa en diversos àmbits, però els tres en què jo veig més possibilitats serien, primer, la interacció de la persona-màquina, la intel·ligència artificial, en definitiva, la lingüística comunicacional. Una altre àmbit és el que va lligat al cervell, als fonaments biològics de la nostra activitat lingüística. Juntament amb el problema de l'origen de l'univers, el Big Bang, el problema del cervell és el gran problema que té avui la ciència. No és debades que el Congrés dels EUA hagi declarat els 90 com la dècada del cervell. I finalment, el darrer tema seria la lingüística lligada a la comunicació, tant per interacció personal com a través dels mitjans de comunicació. És a dir, tenim tres àmbits que anirien lligats a tres ciències diferents, però relacionades: les matemàtiques, la biologia i la sociologia i la teoria de la comunicació.

—En la seva faceta d'escriptor va dir, no fa gaire, que creia que el llibre perdria la seva funció preeminent i que potser desapareixeria. ¿Això ho diu un escriptor pesimista o un escriptor realista?

—Jo crec que sóc realista. El llibre ha tingut un paper fonamental durant uns segles en el desenvolupament de la cultura, però ara, i sobretot mirant al futur, el llibre no serà tan fonamental, serà un element més de la cultura. Això també va passar amb la poesia. La poesia havia tingut un paper essencial en el desenvolupament de les cultures, tant que només les cultures que tenien poesia van poder sobreviure. La poesia va ser en aquells temps el dipòsit d'informació hegemònic. Quan surt el llibre, aquest es converteix en un nou dipòsit d'informació i la poesia passa a complir una funció més estètica, literària. Superada la poesia i el llibre com a principals dipòsits d'informació, avui aquests dos elements compleixen altres funcions. L'acumulació d'informació es fa avui amb la informàtica. El paper del llibre a partir d'ara canviarà. Això no vol dir que desaparegui, sinó que complirà una altra funció.

—La seva relació amb els alumnes a la universitat és molt bona. Els seus alumnes estan encantats amb vostè i vostè amb ells. ¿Com s'ho fa?

—Jo considero els meus alumnes i les meves alumnes com unes persones que tenen uns problemes que en part coincideixen amb els meus. Tots plegats ens hem trobat aquí, als Països Catalans, a final del segle XX, i el que hem de procurar és, tots plegats, ser al màxim de feliços. Jo me'ls estimo molt, els alumnes.

—Ells ho saben, això.

—Sí i suposo que és per això que jo també noto que em tenen afecte. Sempre hi ha molt bones relacions. No recordo haver

tingut males relacions mai amb alumnes. I si n'hi tingués cap, seria per algun moment...

—Per un problema de comunicació...

—Sí. Jo he estat sempre al màxim al costat dels alumnes. Algun cop, essent president d'un tribunal de selectivitat, vaig anar a un hospital a examinar algun alumne que havia tingut un accident o estava malalt. Segur que aquella persona, a l'hospital i sense poder fer la selectivitat, ja es veia una pila de problemes a sobre. Si tu pots solucionar-li una part dels problemes, doncs ho fas.

—A banda aquesta amistat, bé hi deu haver l'assignatura, tanmateix...

—Sí, és clar que estimant els alumnes no n'hi ha prou. Jo sóc força treballador i procuro estar al dia dels temes que explico a les classes. Jo el que vull és que els meus alumnes em recordin d'aquí a uns anys perquè han après alguna cosa.

—¿Quantes alumnes s'han enamorat de vostè des que fa de professor?

—La veritat és que no ho sé. He rebut cartes i així, però jo crec que no sóc la persona, el tipus de professor, de qui els alumnes o les alumnes s'enamoren. Jo crec que la gent em té per una bona persona; i m'agradaria també que em tingués per una persona competent. També crec que em reconeixen com algú que estima molt el seu país. Jo a classe parlo molt d'amor. El faig servir per explicar la complexitat del llenguatge. Un amor és un problema molt complex, no se sap com comença, quan s'acaba... Potser aquestes analogies poden esvalotar els sentiments dels alumnes...

Xènia Bussé